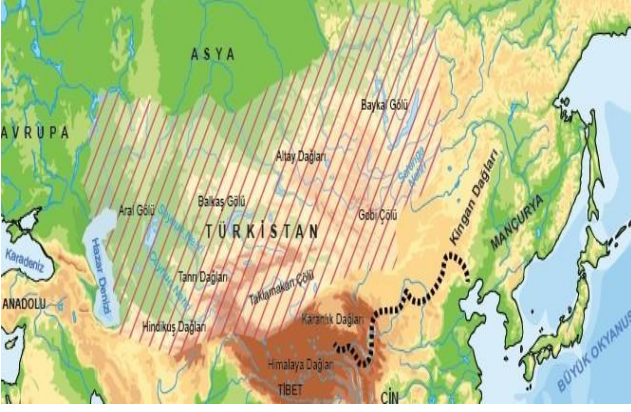

6. SINIF SOSYAL BİLGİLER 3. ÖĞRENME ALANI: ORTAK MİRASIMIZ KAVRAMLAR SÖZLÜĞÜ

TÜRKİSTAN:

"Türklerin yurdu" anlamına gelen tarihte bilinen ilk Türk devletlerinin kurulduğu bölgedir.

KONARGÖÇER:

İlk Türk devletlerinde halkın coğrafyaya uyum sağlayabilmek ve hayvancılık yapabilmek için tercih ettiği yaşam biçimidir.

ASYA HUN DEVLETİ:

Tarihte bilinen ilk Türk devletidir.

GÖKTÜRK DEVLETİ:

Türk adını resmî devlet adı olarak kullanan ilk devlettir.

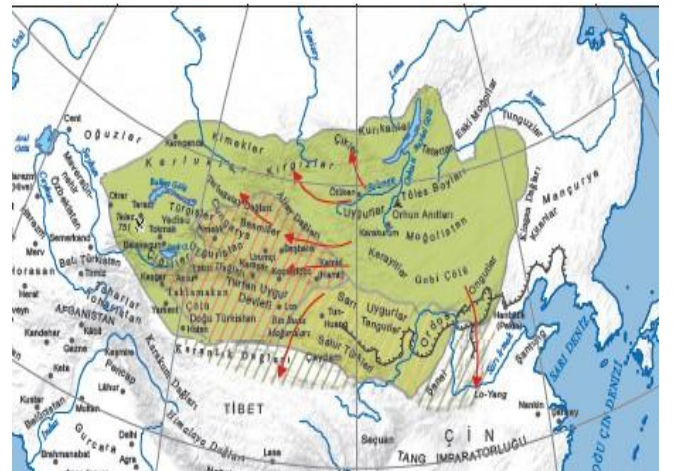

GÖK TANRI İNANCI:

Uygurlara kadar Türk devletlerinde tek tanrı anlayışına dayalı olan inançtır.

UYGUR DEVLETİ:

Maniheizm dinini kabul eden ve ilk yerleşik hayata geçen devlettir.

ORHUN KİTABELERİ:

Türk **tarihinin** ve Türk **edebiyatının ilk yazılı belgesi** olan kitabelerdir.

KUT:

Eski kaynaklarda **Türk hükümdarlarına devleti yönetme yetkisi ve gücünün Gök Tanrı tarafından verildiği** inancıdır.

HATUN:

Türk devletlerinde **kağanın eşinin** adıdır.

KURULTAY:

Türklerde **siyasî, askerî, iktisadî (ekonomik) ve kültürel bütün meselelerin görüşülüp, karara bağlandığı** bir **devlet meclisidir**. Diğer adı toy 'dur.

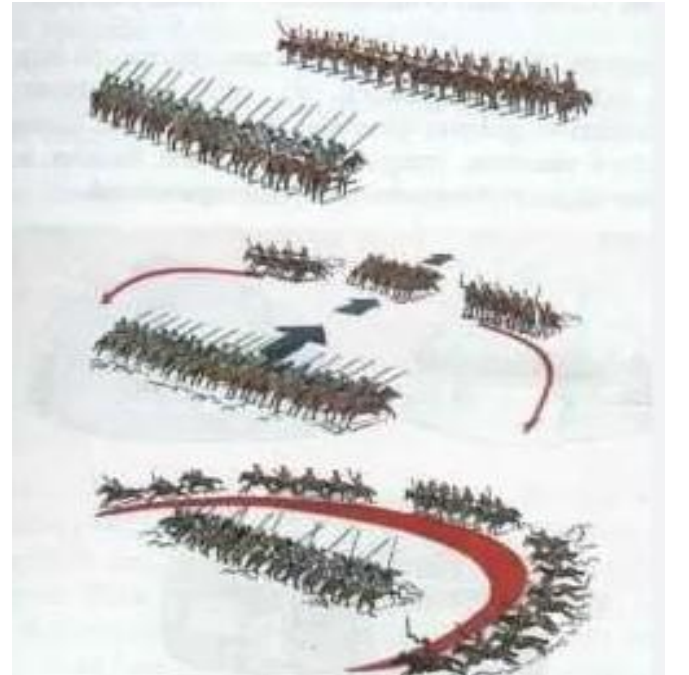
METE HAN:

İlk defa Asya Hun **devletinde askeri 10'lu sistemi uygulayan** hükümdardır.

TURAN TAKTİĞİ:

Türk askerlerinin yüz yüze savaşırken geri çekilmiş gibi yaparak **düşmanı üzerine çektiği daha sonra düşman askerini pusuya düşürüp yok ettiği taktiğin** adıdır. Diğer adları **kurt oyunu** ve **hilal taktiğidir**.

TÖRE:

Örf, adet ve geleneklerle belirlenen sözlü hukuk kurallarıdır.

BALBAL:

Mezarların üstüne öldürdükleri insan sayısı kadar insan şeklinde dikilen taşlardır.

MİNYATÜR:

Uygurlarda rastlanan resim sanatlarındandır.

CAHİLİYE DÖNEMİ:

İslamiyet'ten önce Arap yarımadasında yaşanan dönemin adıdır.

HİCRET:

Mekkeli müşriklerin baskıları karşısında zor durumda kalan Müslümanların, Mekke'den Medine'ye 622 yılında gerçekleştirdiği göç hareketidir.

HUDEYBİYE ANTLAŞMASI:

Bedir, Uhud ve Hendek savaşlarından sonra 628 yılında Mekkeli müşrikler ile Müslümanlar arasında imzalanan antlaşmanın adıdır.

VEDA HUTBESİ:

Hz. Muhammed (sav)'in İslam dininin temel ilkelerini özetlediği ve ırk, renk, dil ve sınıf farkı olmaksızın tüm insanların eşit olduğunu belirttiği hutbenin adıdır.

MUHACİR:

Mekke'den Medine'ye göç edenlere verilen addır.

ENSAR:

Medine'de muhacirleri karşılayan Müslümanlara verilen addır.

SUFFE:

Kimsesiz Müslümanların barındıkları ve aynı zamanda **ilimle meşgul oldukları** yerdir.

KÜTTAB:

Hiz. Muhammed döneminde **çocuklara ilk dinî eğitimin verildiği** mekândır.

DÖRT HALİFE DÖNEMİ:

Hiz. Ebu Bekir ile başlayan daha sonra **Hiz. Ömer, Hiz. Osman** ile devam eden ve **Hiz. Ali'nin** vefatı ile sona eren dönemdir.

HIZ. EBUBEKİR:

Kuranın kitap haline getirildiği halife dönemidir.

HIZ. ÖMER:

Hicri takvimin yapıldığı ve **divan teşkilatının** kurulduğu halife dönemidir.

HIZ. OSMAN:

Kuranın çoğaltılarak başka şehirlere gönderildiği halife dönemidir.

EMEVLİ DEVLETİ:

Dört Halife Dönemi'nin sona ermesiyle Şam Valisi **Muaviye tarafından kurulan** devlettir.

ABBASİ DEVLETİ:

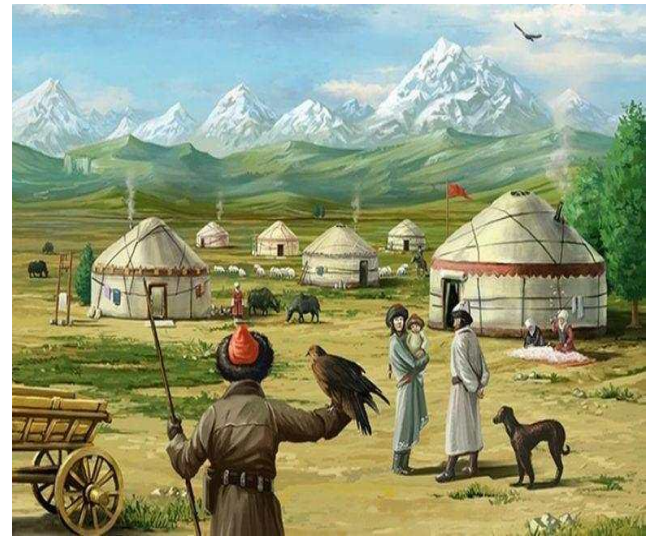
Emevî Devleti'nin yıkılmasıyla yerine Ebu-l Abbas tarafından kurulan devlettir.

MEVALİ:

Emevîler Dönemi'nde Arap olmayan Müslümanlara verilen addır.

BOZKIR KÜLTÜRÜ:

Türklerin yaşadıkları coğrafya nedeniyle eski çağlarda **Batı Asya ve Doğu Avrupa'da at ve demir** üzerine kurulan kültürdür.

OTAĞ:

Asya Hun Devleti ve Göktürklerde hükümdarlar ve beylerin kullandığı büyük çadırlardır.

PAZIRIK HALISI:

Dünyanın bilinen en eski halısıdır.

TALAS SAVAŞI:

Müslümanlarla Çinliler arasında yapılan, Türklerin Müslüman Arapları desteklediği, savaş sonrasında Türklerin kitleler hâlinde Müslüman olmaya başladığı savaştır.

KURGAN:

Eski Türklerde ölen kişinin değerli eşyalarıyla birlikte gömüldüğü mezardır.

TÜRBE:

Devlet görevlilerinin veya din âlimlerinin mezarlarının bulunduğu oda şeklindeki yapıdır.

MEDRESE:

Selçuklu ve Osmanlı Devleti'nde orta ve yüksek öğretimin yapıldığı eğitim kurumlarıdır.

KERVANSARAY:

Türk-İslam devletlerinin, **ticaret yolları üzerinde inşa ederek kervanların güvenliğini sağlamayı ve ticari hayatı canlı tutmayı hedeflediği** yapıdır. Diğer adı ribat'tır.

HAT:

İslamiyet'ten sonra **Türklerdeki güzel yazı yazma ve süsleme sanatıdır.**

EBRU:

Kıvamlı suyun üzerine gül dalı ve at kılından mamul fırçalar yardımıyla sığır ödü ilave edilerek ayarlanmış, suda erimez boyaların yüzeye serpilip kâğıda alınmasıyla oluşan kâğıt bezeme (süsleme) sanatıdır.

TEZHİP:

Levhaların, yazma eserlerin ve sayfaların yıldız ve boya kullanılarak süslenmesi, yıldızlanmasyla yapılan süsleme sanatıdır.

MENKİBE:

Din büyüklerinin veya tarihe geçmiş ünlü kimselerin yaşamları ve olağanüstü davranışlarıyla ilgili hikâyelerdir.

KUTADGU BİLİĞ:

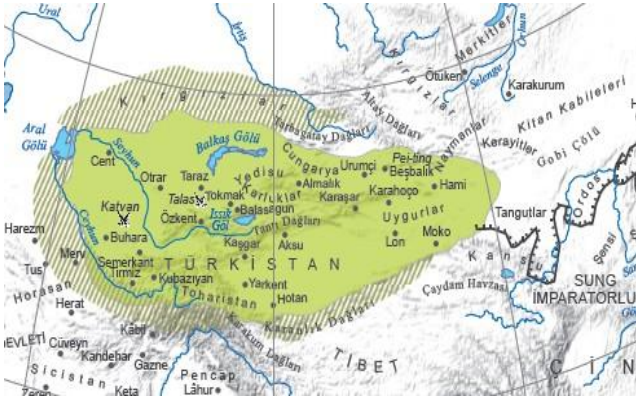
Yusuf Has Hacıp tarafından yazılan mutluluk veren bilgi anlamına gelen devlet yönetiminin nasıl olması gerektiğini ele alan, devletin doğru şekilde yönetilmesinin ülkeye ve halka mutluluk getireceğine inanıldığı eserin adıdır.

DİVAN-Ü LÜGAT-İT TÜRK:

Kaşgarlı Mahmut tarafından yazılan, **Türkçenin bilinen ilk sözlüğü** olan hem **Araplara Türkçe öğretmek** hem de **Türkçenin söz varlığı, anlatım özellikleri ve kültürel zenginlik** açısından **Türkçenin Arapçadan zengin bir dil olduğunu göstermek** amacıyla yazılan eserin adıdır.

KARAHANLILAR:

Türkistan'daki **Karluk, Yağma ve Çiğil Türkleri** tarafından kurulan **İslamiyet'i kabul eden ilk Müslüman Türk devletidir**.

GAZNELİLER:

Bugünkü **Afganistan topraklarında** Alp Tigin tarafından kurulan devlettir.

GAZNELİ MAHMUD:

En geniş sınırlara ulaştıran ve sultan ünvanını kullanan Gazneli Devleti hükümdarıdır.

DANDANAKAN SAVAŞI:

1040 yılında **Gaznelilerle Büyük Selçuklular** arasında yapılan ve Gaznelilerin yıkılışına sebep olan savaştır.

PASİNLER SAVAŞI:

1048 yılında **Doğu Roma (Bizans) İmparatorluğu ile Büyük Selçuklu Devleti** arasında yapılan **ilk savaştır** ve savaşı **Büyük Selçuklu Devletinin kazandığı savaştır**.

MAVERAÜNNEHİR

Türkistan'da, Ceyhun (Amu Derya) ve Seyhun (Siri Derya) nehirleri arasında kalan tarihi bölgedir.

MALAZGİRT SAVAŞI:

1071 yılında **Doğu Roma (Bizans) İmparatorluğu ile Büyük Selçuklu Devleti arasında yapılan**, savaşı ile Büyük Selçuklu Devletinin kazandığı, **Türklerin kitleler halinde Anadolu'ya gelerek Anadolu'nun kapılarını Türklere açan** savaştır.

MİRYOKEFALON SAVAŞI:

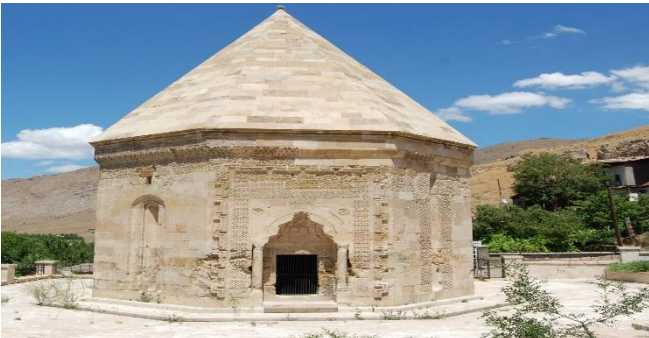
1176 yılında **Doğu Roma (Bizans) İmparatorluğu ile Türkiye Selçuklu Devleti arasında yapılan**, savaşı ile Türkiye Selçuklu Devletinin kazandığı, **Anadolu'nun Türk yurdu olduğunu ve Türklerin Anadolu'da kalıcı olmalarını sağlayan** savaştır.

HAÇLI SEFERLERİ:

11. ve 12. yüzyılda **Avrupalı Hristiyanların Kudüs'ü, Müslümanlardan almak ve İslam dünyasının zenginliklerini ele geçirmek için yaptıkları** seferlerdir.

KÜMBET:

Selçuklular zamanında yapılan **kendine özgü yapısı olan anıt mezarlardır.**

KÜLLİYE:

Cami ile birlikte hamam, medrese, mektep, imaret, türbe, kütüphane, aşevi, darüşşifa, çarşı, tekke, zaviye binalarından oluşan yapılar topluluğudur.

DARÜŞŞİFA:

Selçuklu ve Osmanlı Devleti'nde sağlık hizmeti verilen ve bu amaçla gerektiğinde **hastaların yatarak tedavi oldukları** hastanedir.

HAZIRLAYAN:

Mustafa KARAKUŞ

Sosyal Bilgiler Öğretmeni

@sosyalhocasimustafa

**DİĞER DERS İÇERİKLERİ İÇİN AŞAĞIDAKİ KANAL
LİNKLERİME TIKLAYINIZ.**

İNSTAGRAM HESABIM:

<https://www.instagram.com/sosyalhocasimustafa/>

YOUTUBE HESABIM:

<https://www.youtube.com/@sosyalhocasimustafa>

TELEGRAM HESABIM:

<https://t.me/sosyalhocasimustafakarakus>

WHATSAPP HESABIM

<https://whatsapp.com/channel/0029VaA9Dzy4o7qDiBoEdD0z>